

УДК 657 (045)

**CAPITAL INVESTMENTS IN THE LIGHT OF THE FORMATION OF
THE COMPANY'S STRATEGY****КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ В СВІТЛІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
ПІДПРИЄМСТВА****Hladii I. O. / Гладій І.О.***PhD in Economics, as.prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9845-9706

Krupelnyska I.G. / Крупельницька І.Г.*PhD in Economics, as.prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-9102-1928

Kytaichuk T. G. / Китайчук Т.Г.*PhD in Economics, as.prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-8171-1220

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics,**Vinnitsya, Soborna, 87, 21050, Ukraine**Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного
університету, вул. Соборна, 87, 21050, Україна*

Анотація. В статті досліджено сутність капітальних інвестицій та доведено, що інвестиції у відтворення основного капіталу здійснюються у формі капітальних інвестицій. До складу капітальних вкладень (реальних інвестицій) включаються витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання устаткування, інструменту, інвентаря, інші капітальні роботи та витрати (проектно-дослідні, геологорозвідувальні та бурові роботи, витрати з відведення земельних ділянок та переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємств, що заново будуються та ін.). Проведено аналіз нормативно-правової літератури та виявлено, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку не визнають капітальні інвестиції окремими об'єктами бухгалтерського обліку та не дають деталізованої інформації про їх елементи, а розглядають їх як передумову та складову формування первісної вартості об'єкта під час будівництва, виготовлення, придбання або поліпшення матеріального чи нематеріального довгострокового активу внаслідок інвестування. Це кардинально вплинуло на методику обліку капітальних інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, капітальні інвестиції, облік, класифікація, звітність .

Вступ.

Українська економіка стикається з численними економічними викликами, а тому підприємства змушені адаптувати свої стратегії для забезпечення довгострокового виживання та розвитку. Капітальні інвестиції стають важливим інструментом для зміцнення конкурентоспроможності та стійкості бізнесу. Ефективне планування капітальних інвестицій допомагає підприємствам краще управляти фінансовими ресурсами та ризиками, адже в умовах релевантного середовища важливо мати чітку стратегію, яка дозволить оптимально розподіляти інвестиційні ресурси та досягати поставлених цілей. Важливе значення має те, що все більше підприємств усвідомлюють важливість сталого розвитку та екологічної відповідальності. Інвестиції в екологічно чисті технології, енергоефективні рішення та соціальні проекти сприяють покращенню репутації підприємства та його позицій на ринку.

Мета дослідження.

Метою статті виступило теоретичне узагальнення сутності капітальних інвестицій в процесі формування стратегії діяльності підприємства.

Основний текст.

Реальне інвестування коштів призводить до оновлення основних засобів, використання новітніх технологій, підвищення продуктивності, зменшення енерговитрат і негативного впливу на навколишнє середовище. Це сприяє стабільному функціонуванню і розвитку підприємств у конкурентному середовищі і сприяє стабілізації та розвитку економіки країни. Тому дослідження сучасних тенденцій у капітальних інвестиціях та їхнього впливу на національне багатство, зокрема на зростання валового внутрішнього продукту, залишається актуальним.

Необхідність інтенсивного збільшення капітальних інвестицій в Україні для оновлення фізично і морально застарілих виробничих потужностей багатьох підприємств і впровадження технічних і технологічних інновацій з метою підвищення ефективності і конкурентоспроможності національної економіки підкреслює актуальність дослідження цього питання [1].

Термін «інвестиції» походить від латинського «invest», що означає «вкладати». Інвестиції у широкому розумінні це вкладення капіталу з метою його збільшення в майбутньому. Деякі дослідники також розглядають інвестиції як сукупність витрат, спрямованих на цілеспрямовані вкладення коштів в різні сфери економіки і галузі діяльності з метою отримання прибутку і досягнення конкретного результату.

Інвестиції є вкладенням коштів у активи, які можуть приносити прибуток у майбутньому. Наприклад, можна інвестувати у нерухомість, яка з часом може збільшити свою вартість, що дозволить збільшити капітал вкладника. Така сама стратегія застосовується і до стартапів: інвестори вибирають перспективний молодий бізнес і вкладають у нього свої кошти, очікуючи значних дивідендів у майбутньому.

Одним із найголовніших правил є диверсифікація інвестицій. Це методика розподілу інвестицій між різними фінансовими інструментами, галузями та активами з метою зменшення ризиків і мінімізації можливих втрат. В цьому контексті доцільно розглянути класифікацію інвестицій (рис. 1).

В сучасних нестабільних умовах господарювання, одним з найбільш значимих та вагомих видів інвестицій є такі [3].

Фінансові інвестиції — це вкладення коштів у фінансові активи, наприклад, акції компаній, криптовалюту, державні облигації тощо.

Капітальні інвестиції — це придбання або виготовлення матеріальних і нематеріальних активів для власного користування. Наприклад, компанія може купити обладнання, зробити капітальний ремонт, модернізувати наявні технології, щоб у довгостроковій перспективі досягти своїх бізнес-цілей.

Венчурні інвестиції — це вид високоризикового вкладення коштів у перспективні молоді компанії. Зазвичай у такому випадку інвестують у технологічні стартапи, які лише з'явилися на ринку.

Таблиця 1 - Класифікація інвестицій [2]

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види інвестицій
1.	Залежно від джерел формування	<ul style="list-style-type: none"> ○ валові; ○ чисті
2.	Залежно від об'єкта вкладання коштів	<ul style="list-style-type: none"> ○ реальні; ○ фінансові
3.	За формами власності	<ul style="list-style-type: none"> ○ державні; ○ колективні; ○ комунальні; ○ приватні
4.	За регіональною ознакою	<ul style="list-style-type: none"> ○ внутрішні; ○ іноземні;
5.	Залежно від строків освоєння	<ul style="list-style-type: none"> ○ короткострокові; ○ середньострокові; ○ довгострокові
6.	За характером участі в інвестуванні	<ul style="list-style-type: none"> ○ прями; ○ непрями

Прямі інвестиції — це безпосереднє внесення коштів або до статутного фонду юридичної особи, яка в обмін на інвестицію надає корпоративні права. Часто такі інвестори хочуть мати вплив на компанію, яку вони профінансували.

Портфельні інвестиції — це придбання акцій, цінних паперів тощо з метою тримати відсотки або дивіденди. При цьому інвестор не долучений до керівництва компанією [3].

Інвестиційні рішення та напрямки вкладання капіталу можна обирати самостійно або скористатися послугами біржового брокера. Фінансовий консультант допоможе сформувати портфель інвестицій з оптимальним балансом надійних та ризикових вкладень.

Воєнний стан та висока інфляція змушують інвесторів переосмислити напрямки вкладення коштів. Надійність різних інвестицій всередині країни стає складним питанням через бойові дії та ракетні обстріли. Серед найпопулярніших напрямків інвестування на сьогодні можна виділити валютні депозити, державні облігації, нерухомість, земельні ділянки, криптовалюту, іноземні цінні папери та стартапи.

Одним з контрольованих і успішних напрямків інвестицій в Україні для підприємців є вкладення у власний розвиток, наприклад, у модернізацію технологій, розвиток мережі та навчання співробітників. Такі інвестиції можуть призвести до більшої кількості задоволених клієнтів і стабільного прибутку для підприємства.

Інвестиції у відтворення основного капіталу здійснюються у формі капітальних інвестицій. До складу таких інвестицій входять витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання устаткування, інструментів, інвентаря, а також інші капітальні витрати (проектно-дослідні, геологорозвідувальні та бурові роботи, витрати на відведення земельних ділянок та переселення, підготовку кадрів для новобудов та інше).

На сьогодні різні літературні джерела не дають чіткого визначення сутності та складу капітальних інвестицій. Така ситуація негативно впливає на процеси обліково-інформаційного забезпечення управління інвестиційними

процесами, що спричиняє неузгодженість у сутнісній ідентифікації цієї категорії.

Нормативно-правове регулювання капітальних інвестицій у бухгалтерському обліку, фінансовій та статистичній звітності чітко визначає, що капітальні інвестиції здійснюються у формі господарських операцій, що передбачають придбання матеріальних та нематеріальних необоротних активів. Таким чином, в трактуванні «капітальних інвестицій» як витрат найбільш поширене розуміння в провідній економічній літературі [2].

На нормативному рівні поняття «капітальні інвестиції» визначено різними законодавчими актами різним чином. Наприклад, Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає «капітальними вкладеннями» інвестиції, що спрямовані на створення (придбання), реконструкцію, технічне переоснащення основних засобів, при цьому строк корисної експлуатації яких перевищує один рік [4].

У Податковому кодексі України «капітальні інвестиції» означають господарські операції, що включають придбання будівель, споруд, інших об'єктів нерухомості, основних засобів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації згідно з нормами ПКУ [5].

Згідно з Національним стандартом бухгалтерського обліку 7 визначення «капітальних інвестицій в необоротні матеріальні активи» охоплює витрати на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, які збільшують первісну (переоцінену) вартість), виготовлення та придбання об'єктів матеріальних необоротних активів, що здійснюються підприємством [6].

Міжнародні стандарти обліку (МСБО) не надають визначення «капітальних інвестицій». МСБО 7 розкриває поняття «інвестиційної діяльності» як придбання та продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів [7].

Інші міжнародні стандарти регулюють порядок розкриття інформації у фінансовому обліку та звітності про операції, пов'язані з об'єктами капітального інвестування, такими як інвестиційна нерухомість, капітальне будівництво, основні засоби, нематеріальні активи, біологічні та кваліфікаційні активи.

На сьогодні величезна кількість законодавчих і нормативних документів регулюють правові засади та методик обліку капітальних інвестицій, однак вони й досі залишаються не узгодженими між собою. Це підтверджує дослідження понятійно-категоріального апарату законодавства щодо економічних категорій, які дублюють або частково охоплюють сутність інвестицій в необоротні активи [2].

Зокрема, у балансі (звіті про фінансовий стан) підприємств подається інформація про незавершені капітальні інвестиції, які за НП(С)БО 7 «Основні засоби» та НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» поділяються на незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні та нематеріальні активи [6].

Аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності, які регламентують порядок розкриття інформації в обліку та звітності щодо капітального інвестування, детально описують порядок здійснення господарських операцій, проте не містять чіткого визначення «капітальні інвестиції». Таким чином, для

узгодження законодавчої та бухгалтерської термінології пропонуємо розуміти термін «капітальні інвестиції» як господарську операцію зі створення, придбання або поліпшення довготермінових матеріальних і нематеріальних ресурсів шляхом вкладення майнових та інтелектуальних цінностей у об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, що приносять прибуток (дохід) та/або досягають соціального та/або екологічного ефектів [7].

Найбільш інформативним, на нашу думку, є визначення капітальних інвестицій, яке міститься у наказі Державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій». Відповідно до цього документу, капітальні інвестиції визначаються як інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік. [8]. Аналіз цього наказу дозволяє запропонувати наступну класифікацію капітальних інвестицій (рис. 1).

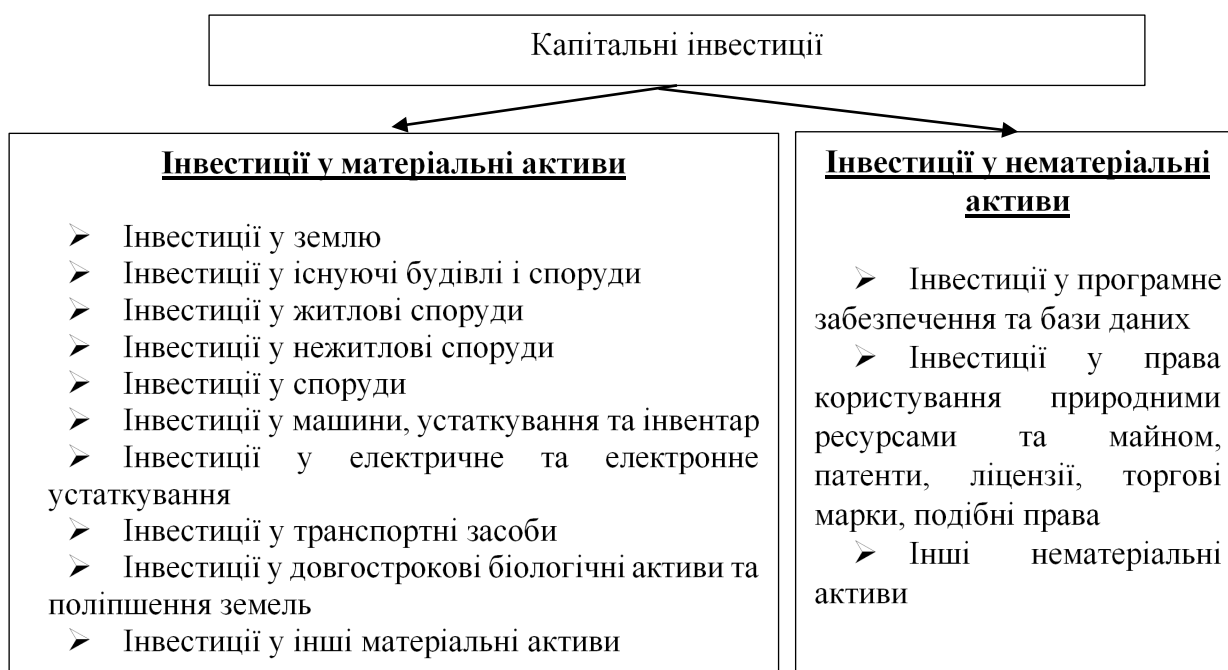

Рисунок 1 – Методика класифікації капітальних інвестицій за методикою Державного комітету статистики України [8]

Отже, у міжнародній практиці облік та звітність інвестиційної діяльності підприємства регламентується рядом стандартів, включаючи Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародні стандарти фінансового обліку (МСБО). Наприклад, МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів», МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» та інші. Ці стандарти регламентують особливості фінансового інвестування у монетарні активи [7]. Крім цього, існує ціла низка документів, які встановлюють порядок розкриття інформації в обліку та звітності щодо господарських операцій, пов'язаних з

об'єктами капітального інвестування, такими як інвестиційна нерухомість, капітальне будівництво, основні засоби, нематеріальні активи, біологічні та кваліфікаційні активи тощо (табл. 2).

Таблиця 2 - Об'єкти, в які можуть здійснюватися капітальні інвестиції за стандартами обліку та аудиту

Об'єкт обліку	НП(С)БО	МСБО
Об'єкти обліку, у які здійснюється капітальне інвестування		
Інвестиційна нерухомість	П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»	МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»
Основні засоби (придбання, капітальне будівництво*)	П(С)БО 7 «Основні засоби»	МСБО 16 «Основні засоби»
Інші необоротні матеріальні активи		
Біологічні активи* (довгострокові і незрілі)		
Нематеріальні активи	П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	МСБО 38 «Нематеріальні активи»
Кваліфікаційні активи	П(С)БО 31 «Фінансові витрати»	МСБО 23 «Витрати на позики»
* з них об'єкти обліку, що не визнаються капітальними інвестиціями		
Біологічні активи (поточні)	П(С)БО 30 «Біологічні активи»	МСБО 41 «Сільське господарство»
Будівництво	П(С)БО 18 «Будівельні контракти»	МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»

Висновки.

Отже, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку не розглядають капітальні інвестиції як окремі об'єкти бухгалтерського обліку і не надають деталізованої інформації про їх складові елементи. Вони розглядають капітальні інвестиції як передумову і складову формування первісної вартості об'єкта під час будівництва, виготовлення, придбання або поліпшення матеріального чи нематеріального довгострокового активу через вкладення коштів.

Література:

1. Капітальні інвестиції за видами активів за окремими напрямками 2023. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kin/kin_r_23/kin_r_23.htm.
2. Радевич Т. В. Нормативно-правове регулювання сутності капітальних інвестицій. *Інвестиції : практика та досвід*. К. : ТОВ "ДКС Центр", 2014. № 23. С. 64-68. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/17.pdf
3. Сергеева Н. В. Поняття та економічна сутність капітальних інвестицій. *Облік і фінанси*. 2019. № 2. С. 48-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_2_8
4. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.1991р. №1560-ХІІ, редакція від 18.12.2017 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
5. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 року №92 . URL:<http://www.minfin.gov.ua>.

7. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti>

8. Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій: наказ Державної служби статистики України № 303 від 10.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0303832-21#Text>.

References.

1. Kapitalni investytsii za vydamy aktiviv za okremymy napriamkamy 2023. URL:http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kin/kin_r_23/kin_r_23.htm.

2. Radevych T. V. Normatyvno-pravove rehuliuвання сутності капітальних інвестицій. Investytsii : praktyka ta dosvid. K. : TOV "DKS Tsentr", 2014. № 23. S. 64-68. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/17.pdf

3. Serhieieva N. V. Poniattia ta ekonomichna sutnist kapitalnykh investytsii. Oblik i finansy. 2019. № 2. S. 48-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_2_8

4. Pro investytsiinu diialnist. Zakon Ukrainy vid 18.09.1991r. №1560-XII, redaktsiia vid 18.12.2017 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

5. Podatkovi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 2755-VI vid 02.12.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

6. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7 «Osnovni zasoby», zatverdzhene nakazom Ministerstva Finansiv Ukrainy vid 27.04.2000 roku №92 . URL:<http://www.minfin.gov.ua>.

7. Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti>

8. Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku indeksu kapitalnykh investytsii: nakaz Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy № 303 vid 10.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0303832-21#Text>.

Abstract. *The article examines the essence of capital investments and proves that investments in the reproduction of fixed capital are made in the form of capital investments. The composition of capital investments (real investments) includes costs for construction and installation works, the purchase of equipment, tools, inventory, other capital works and costs (design and research, geological exploration and drilling works, costs for the allocation of land plots and resettlement in connection with construction, training of personnel for newly built enterprises, etc.). The analysis of regulatory and legal literature was carried out and it was found that international accounting standards do not recognize capital investments as separate accounting objects and do not provide detailed information about their elements, but consider them as a prerequisite and component of the formation of the initial cost of the object during construction. production, acquisition or improvement of a tangible or intangible long-term asset as a result of investment. This fundamentally affected the method of accounting for capital investments.*

Key words: *investments, capital investments, accounting, classification, reporting*